

GEORGII WOLFFGANGI WEDELII,

Experimentum Curiosum DE COLCHICO VENENO, ET ALEXIPHARMACO, SIMPLICI ET COMPOSITO.

IENÆ,

APUD IOH. FELICEM BIELCKE.

LITERIS KREBSIANIS.
M DCC XVIII.

I. N. I.

Otatu dignus eſt *Tullii* locus in laudem artis medicæ *l. 1. de diuinat. cap. 7. p. m. 179.* prolatus: mirari licet, quæ ſint animaduerſa a medicis herbarum genera, quæ radicum ad morſus beſtiarum, ad oculorum morbos, ad vulnera, quorum vim, atque naturam ratio nunquam explicauit: vtilitate & ars eſt, & inuentor probatus.

Nullum illuſtrius exemplum in hunc vsque diem obtigit noſſe, quam in vulgatisſima herba, & ea contempta, COLCHICO. Eſt illa autumni præco & decus, flore apud nos roſeo, rarius albo ornata, inſtar croci, non ſine cauſa ſingulare miraculum naturæ dictum *Hieronymo Trago part. 2. Herbar. c. 76. P. 281. b.* cum vere progerminet herba, æſtate fructus, ſeu ſemen, autumno nudi flores, hyeme bulboſæ radices extuberent, inſtar ſatyrionis.

Notanter hinc illam depinxiſſe ſcribit *Anazarbæus*, ne a quoquam imprudenter pro bulbo deuoretur, illecto a pulchritudine, vel ipſa dulcedine, necem illatura, vnde &

 ephe-

ephemerum audit, quod fungorum more ſtrangulando iugulet, *l.4.c.34.*

Hactenus hoc nomine velut infame habitum & damnatum fuit colchicum, indignum habitum inter herbas medicas vel officinales, cane peius & angue, vno verbo

I. COLCHICVM VENENVM.

Vnanimi, inquam, ore colchici radicem venenatam eſſe *Galenus*, *Ægineta*, *Dioſcorides*, *Bauhinus* & *reliqui* pronunciant. Audit alias *wilder Saffran*, *Zeitloſen*, *Spinnblum*, *Michaelis-Blum*, *Michaelis-Wurtz*, a tempore florendi, Autumno enim floret in pratis noſtris, ſolo pingui, vbere proventu.

Nomine gaudet duplici: (1) *Colchicum* ſimpliciter, a Colchide dictum, ſeu Patria, quod in Meſſenia & Colchis plurimum enaſcatur, regione venenis celebri, & Medea, olim venefica famoſiſſima.

Optime de hoc informari poſſumus a *Nicandro*, in *Alexipharmacis*, qui & venena deſcripſit optime, & eorum antidota. Hic vero meminit primitus viroſitatis vipereæ, dum canit: ἢν δ' τὸ Μηδείης κολχηΐδος ἐχθόμενον πῦρ κεῖνο ποτὸν δέξηται ἐφήμερον.

Si quisquam infeſtos Medeæ Colchidis ignes,
Incautus guſtarit Ephemeron:

addit vero ſtatim ab aliis coniunctim additum Epitheton, quod *Galenus l.6. de ſimpl. Medic. facult. p.m.47.b.* & *Dioſcorides* diſtinguunt (2) *Ephemeron*:

Enimuero Ephemeron duplex faciunt, δηλητήριον, *lethale, ac deleterium*, quod & *colchicum* nominant ſeorſim; & *non*

& *non lethale,* ſeu non venenoſum, quod non bulboſum, ſed radice oblonga conſtans deſcribunt, ſeu iridem ſylueſtrem appellant, inpræſentiarum vero noſtrum non faciemus, ſed colchicum, ſeu vt *Senertus* recte vocat *l. VI. Prax. Ephemerum Colchicum* id eſt ipſiſſimum & ſic venenum.

Theophraſtus Ereſius l. 9. Hiſtor. Plantar. cap. 16. duo genera facit venenorum, vnum *paulatinum*, ſeu lentum, quæ certis temporibus occidere queunt, videlicet bimeſtri, trimeſtri, ſemeſtri, anno completo, nonnullum etiam biennio; Alerum *extemporaneum*, ſeu magis præſentaneum, ἕτερον γάρ τι ῥιζίον εἶναι, ὃ ἐφήμερον ἀπαλλάττει. *Radiculam quandam eſſe, quæ eodem die poſſit occidere,* ſeu καὶ τὸ ἐφημέρου φάρμακον εὑρῆσθαι, *reperiri etiam ephemeri venenum. p. m. 189.*

Hoc, vt ad *Nicandri* ductum proſequamur, deſcribit a noxa & ſymptomatibus. Ille repente, *inquit*, vritur internis ſæua prurigine labris,

Vt cui vel fici ſucco candente, vel acri
Vrticæ aut ſcyllæ perfrictum vertice corpus,
Horrendum in tenera quæ tollit carne ruborem.

Mens hæc eſt, exerere ſe aſſumpti colchici virus actiua violenta acrimonia mature in ipſis faucibus, non aliter, ac externa rubefacientia, ſalia roſiua, vel inſtar vrticæ ſtimulis, vel ipſarum cantharidum pungentibus aculeis, vt Phoenigmi, rubefacientium particulæ.

Vis præcipua exprimitur voce *ignis*, eiusdemque læſionis, ſeu vſtionis, modus vero applicationis πολὸν expreſ-

pressus definit rem exacte. Tribuitur Medeæ hoc Colchicum, seu quod Medea eo in veneficiis vteretur, vt interpres scribit, aut ipsum prima inuenerit.

Cum vero naphtham alias hoc Μηδείας ἔλαιον nominarint Græci, *Medeæ oleum*, & hoc καυςικὸν sit, flammam facile concipiens & exurens, inde videtur deceptus vel persuasus *Scholiastes*, & hoc ipsum arbitratus fuit significari; imo & iuxta quosdam compositum ab eadem fabricatum, cum tamen neutiquam sit compositum, sed simplex, petrolei alias nomine gaudens.

Neque enim *Nicander* exponit, præterquam venena simplicia, eorumque remedia, seu alexipharmaca. Sufficit hoc potentiale causticum esse, & vrens, sic ipso haustu se statim exerens.

Pergit hinc, & quid vlterius deorsum progressum efficiat, vel operetur, exponere pergit (1) grauitatem circa stomachum insidere, seu strangulet, seu angat, (2) ructare, (3) trahere seu vlcerare: λοιγεῖ συρμῷ, iuxta interpretem τῇ ζέσει καὶ καύσει, *feruore & vstione*, cum vomitu, fecibus instar loturæ carnis secedentibus, quod alias in fluxu hepatico fieri assolet, & quibusdam inflammati hepatis hoc loco argumentum statuitur.

Hæc omnia arguunt acrimoniam, quam alias καυςικὰ φάρμακα *rosiua caustica* venena solent inferre, quod primo intuitu & examine vix credi possent, inprimis cum sapor colchici gustatu dulcis deprehendatur; vnde & hoc nomine mirandæ naturæ æstimandum sit non immerito.

Et ne dubium vllum supersit, etiam remedium testimonium præbet locupletissimum. Vti enim acrimoniam summam cantharidum vnicum lac coercet & extemplo

corrigit, quod probatiſſimum nouimus, tum ipſum natiuum, ſimpliciſſimum, tum arte factum, emulſionum ſeminum quatuor frigidorum maiorum exemplo. Illud & ipſe *Nicander loco citato* commendat, & omnino ad mitigandos dolores, & ardores reſtinguendos optime adhibetur. Nec dubium eſt, quin non ſolum bibi, ſed etiam per clyſterem iniici eodem ſcopo poſſit, ſicut in dyſenteriis quoque a medicis applicetur. Probauit lac potum *Braſſauolus* ipſe, & præſertim bubulum, quod tam præſenti ope ſcribitur his, qui Colchicum biberunt, mederi, vt vbi adſit, nullum aliud efficacius remedium quærere oporteat.

Eſt & hoc memorabile, quod *Nicander* vna commendat ad eundem vſum etiam polygonum, a Græcis dictum, a Romanis, ſeu *Celſo* præſertim ipſo, ſanguinalis audit; quod & fluentem aluum ſiſtit, & hæmorrhagias, & ſtomachi ardores refrigerat, & internis partibus colchico debilitatis robur addit. Reliqua ab eodem tacta attingere non opus eſt.

Illud vero ſine dubio certum & nullatenus negandum eſt, rectiſſime aſſeri vnanimi veterum aſſenſu de colchico dicta, venenum deleterium. Et ne deſit exemplum, *B. Ludouici*, olim Archiater & Collega noſter in Aula Gothana, ſequentia verba ſuapte manu in Pharmacopœam *Schrœteri* inſcripſit, quod cuiuis oſtendere poſſumus: Svvinfurti ſeruo ruſtico robuſto data (a filiis Dn. H.) radix vnica Colchici rec. validisſime & ad necem vſque purgauit.

Aliud exemplum refert *Iohannes Agricola Ammonius, Medicinæ Herbar. l. 1. p. m. 90.* vbi, obuerſatur, inquit animo meo *Iohan. Pollio* Medicus Chremeſinus, qui mihi ſemel

mel atque iterum duorum puerorum hiſtoriam recenſendo renouauit, qui cum per luſum in prato, non procul a ſua patria, Colchicum hoc Ephemerum deuoraſſent, ambo perierunt miſerabiliter atque extincti ſunt.

Vtut vero apud plerosque dubium adhuc ſit, quidnam ſit ephemerum illud, ſeu benignum, & innoxium, ſeu malignum & lethale, parum abeſt, quin laudandus ſit *Anguillara*, qui *libro de ſimplicibus* de eo ſcribit: Non ſo quello, che ſia, onde il laſcieremo per hora.

Vti vero colchicum inter venena, hermodactylus inter medicamenta, Ephemerum inter media numeratur communiter, quæ tria inprimis enumerat *Renodæus*; ita noſtri ſcopi eſt potisſimum ſolum de Colchico diſquirere, de reliquis ſaltim ſecundario; omnino cauendum tamen, ne temere confundantur. Ita celebratur quidem hermodactylus pro remedio purgante ſpecifico antipodagrico, quod præcipue ſua experientia propria dilaudat *Petrus Bayerus*, & hinc alii partim in pilulis, partim in alia forma, etiam ipſius decocti, quod vel intra triduum curet affectum, ſed, vt diximus, non pro hermodactylo vero & innoxio, primitus, vt nobis videtur, a *Paulo Ægineta* memorato, ſubſtituendum eſt colchicum.

Vtut enim ſint, qui experimentum fecere etiam in colchico noſtro aſſumendo, in morbis quoque a faſcino, vbi vomitum excitauit aſſumptum, attamen non temere & promiſcue id tentandum vel imitandum eſt, latet enim & hic ſæpe anguis in herba, & virus pro virtute exerere ſatagit.

Non tacendum tamen, eſſe quoque, qui noſtras minus venenatum æſtiment, vti contra ea hermodactylum ſunt, qui

qui non pro radice habent, ſed pro fructu arboris, & ex Ægypto illum arceſſunt, quo de *Pometus* legi meretur. Et contra ea ipſummet hermodactylum parum æſtimant alii, ac vilipendunt potius, præferentes potius longe gialapam, vel alia vſitatiora officinalia, & magis claſſica; adde & efficacia, & ſic longe præferenda, quo de *B. Rolfincius* conſuli & euolui poteſt in *tractatu de purgantibus vegetabilibus Sect. VII. Artic. II. c. 1. p. 232.*

Quod vero veteres nihilominus bulbum hunc non parum, ſed maximi æſtimarint, vel ex illo colligere par eſt, quod non tam bulbum agreſtem nominarunt, quam elogio & teſtimonio *L. Apuleii* HIEROBVLBVM, bulbum ſanctum, vel ſacrum. Idque non tam pro magno, vti os ſacrum alias, & auri ſacram famem indigitarunt, vel morbum ſacrum, ſed alio potius venerando nomine, pro diuino, auguſto, ſancto magis. Quamuis enim & bulbi magni ſatis ſint & dentur; id tamen quoad molem de hierobulbo hoc noſtro non valet.

Et quamuis de interni vſus virtutibus parum de eo prædicetur, neque hiſce tamen deſtituitur, ſed ad articulorum dolorem commendatur, & quem tollat, in cataplaſma cum ſeuo caprino, & oleo cyprino mixtus ac piſtus. Si item lentigines habeant mulieres in facie, & cum lomento lupinaceo commiſceatur herbæ hieribulbi radix, & facies eodem lauetur, lentigines ſtatim purgare ſcribit idem *L. Apuleius, loco citato.*

Atque ſic manuducimur ad alteram Thematis noſtri partem:

II. COLCHICVM ALEXIPHARMACVM.

Seu: vbi virus, ibi virtus. Hic vero ampliſſimus ſe aperit

campus, dicendi de inuentione & origine hac elogii. Poſt, quam ſuperiori ſeculo MDCLXVII. diuino fato in vrbem Gothanam vocati eſſemus, auſpiciis Diui ERNESTI PII, immortalis memoriæ, ſequenti anno poſt ſtrages dyſenterica ſæuire incipiebat, qua minimum nobis curandi incumbebant quadringenti homines, decumbentes malignitate inſigniſſima, cum petechiis, deliriis, faucium inflammatione; pluribus in vna domo, imo hypocauſto, vel camera verſantibus, & ſic inuiſendis quotidie, per menſes duos & vltra.

Dum præſeruationi ſtudendum eſſet, caſu fortuito, vel nutu potius diuino, ex bibliotheca Ducali nobis offerebatur liber, quem vſque in hunc ipſum annum non potuimus impetrare denuo, niſi ante menſem circiter. Hic erat ſequens: Exercitatio Antiloemica, *das iſt, kurzes Bedencken wegen der allgemeinen graſſirenden Seuche auff das 1637. Iahr, mit etlichen Arcanen, und verborgenen Experimenten, durch* Caſparum Amthor, Medicinæ Licentiatum. Vbi cum plagula quarta de amuletis dixiſſet, & lappam maiorem, iridem Florentinam, valerianam & chelidoniam maiorem nominaſſet appendendam, ita infit: *Allhier muß ich eine Hiſtorie erzehlen: Ich reiſete einsmahls in wichtigen Geſchæfften* die Michaelis *nach Culmbach. Als ich zwiſchen eilff und zwœlff bald daſelbſt angelanget, begegnete mir unterwegens ein alter Bauer mit einem Karſt, den fragte ich, woher des Landes, er ſagte hier hætte er etwas von Wurzeln hacken müſſen ſeinem Iunckern, welcher in Vngarn lange gedienet, der hielte ſo viel darauff, dann unter ſeine Soldaten offt die Peſt kommen, allein er hætte zum* Amulet *nichts anders gebraucht, als dieſe Wur-*

zel,

zel, und wære ſicher davon kommen. Ia er, als ein alter Mann, wüſte ſelbſt, daß uff allen Dörffern umb und umb geſtorben, allein in dieſes Dorff wære es nicht kommen, dann kein Bauer wære, er trüge es am Halſe: dagegen wære es ihnen hart verboten, niemand ſolches zu ſagen. Ich beſchæmete ihn, weil ich dieſe Wurzel ſchon kannte, daß er mir doch die Zeit ſolche zu graben ſagen mœchte, da nennete er mir den Tag im Iahr, und auch die Stund, und den modum. *Die Wurzel aber war das* Colchicum, *welches* Dioſcorides *vor überaus giftig hælt, und iedermann innerlich davor warnet; Ich aber habe es nicht allein als ein* amulet *gebraucht, ſondern auch mit groſſen Nutzen herrlich und probirt befunden, in* dyſenteria maligna, *auch innerlich* caute *gebraucht. Die Türcken pflegen die Blüte in Wein zu beizen, wenn ſie einen ſtarr voll machen wollen, davon wird mancher ſo toll, daß er in* ecſtaſin *darüber fællt.*

Ab illo ipſo tempore, laudata eadem experientia inducti, fidem habentes teſtimonio tam ſincero, candido & ſimplici, appendere cepimus in hunc vſque diem radicem hanc, & optimo quidem cum ſucceſſu.

Et tanto quidem magis verum id deprehendimus, quod tertia pars hominum moriatur febri, toto enim die, ex improuiſo, abripi videmus etiam citra ſtragem publicam, & ſine contage, propria vel quaſi culpa ſaniſſimos viſos hos illos. Adeoque, quod quisque vitet, nunquam homini ſatis cautum eſt in horas, quod ſcribit *Horatius l. 2. Carm. od. 13.* ſed improuiſa lethi vis rapuit, rapietque gentes.

Non itaque ſolum in morbis epidemiis, peſte, dyſenteria, febribus malignis graſſantibus, variolis, morbillis, & ſimilibus conſultum eſt proſpicere vnumquemque ſuo corpori, cum domeſtica cura, tum indiuiduali; Sed reuera Febris omnino eſt morbus vniuerſalis, quod experimur ſingulis annis. Satius vero eſt, cautionem adhibere, & hoc ipſo alexipharmaco genuino.

Cum ante aliquot annos in vrbe Hamburgenſi graſſaretur peſtis, Illuſtris Magiſtratus a Facultate Medica noſtra deſiderabat duos medicos peſtilentiales, quos illuc commendabamus, diuinæ tutelæ commisſos, & hoc amuletum ipſis appendendum ſuadebamus. Bene geſta re liberata vrbe redibant ſalui vtrique & incolumes.

Graſſantibus variolis idem deprehendimus, data eſſentia præſeruatiua interne, & amuleto hocce munito corpore, vel non correpti ſunt quamplures, vel leuius affecti, felicius euaſere; quod in vicinia quoque innotuit ſatis, & non ſemel ſic proſpectum eſt, quibus id curæ fuit. Hinc operæ pretium omnino eſt; & intereſt reipublicæ, vt recipiatur Senatus Conſulto & Decreto publico radix Colchici hæc laudatisſima inter officinales radices, in hunc vſque diem contempta, neglecta, ignorata, imo damnata.

Et ſane vel hoc nomine publicandum hoc leuidenſe ſchediaſma decreuimus, vt cuiuis volenti innoteſcat, & in vſum non contemnendum cedere poſſit hic hierobulbus, diuina hæc radix, nec amplius obſcura maneat.

Nihil nobis quicquam occurrit dubii, niſi hoc vnicum oppoſitum, ſuperſtitionem ſapere hoc remedium, neque hinc cum conſcientia Chriſtiana poſſe applicari, vel in vſum cedere communem, inprimis in magnatibus. In

hoc

hoc casu communi nemo homo excipitur. Vnusquisque obiectus & subiectus est huic periculo, morbo & morti. Et experientia laudata, & iam publicata, tam simplex, tam vera & inculpata est, vt sibi relicta obuia probari queat, vel saltim in experimentum denuo cedere innoxie.

Verum est, manetque omnino, vnam experientiam plus valere, quam centum rationes, vnamque præseruationem certiorem, quam centum curationes incertas, vbi semel iam Vesuuianus febrilis ignis spiritus, humores, sanguinem, poros, partes solidas, vniuersum corpus occupauit.

Et sic omnino venena quælibet possunt & debent concipi, neque absurdum est, posse diuerso respectu & venena principiis hisce vitalibus corporis humani inferre cladem, quod toto die experiuntur miseri homunciones, & vicissim, vel colchici nostri exemplo, iisdem prospicere, & contra ire vicissim, quod a necessario saltim confirmabimus, & a facili.

Illud nisi obseruemus, vnusquisque periculo huic morbi & mortis est expositus, & damno suo experiri potest voto maturius & certius, quod nolebat. Hoc vero & tutissimum, & innoxium, &, vt diximus, facillimum est. Facillimum, inquam, est experimentum, imo expertissimum, nisi velimus hominibus boni moris, candidis & Christianis fidem frustra denegare. Absit, vt superstitionem vel præsumere, vel iungere velimus, vel miscere verba herbis, vel signa, vel fictos characteres, vel minimum quicquam suspicionis alterius.

In herbis magna latet virtus sine dubio, quam si vllo experimento deprehendere, vel patefacere possimus, lau-

danda potius est, quam occultanda, quod summi numinis gratia emineat, & eniteat. Perinde vero nobis fuerit, vt de eo quoque quid balbutire sustineamus, an hac ipsa applicatione & contactu externo corporis viui & qualem salu-berrimum transpiratum procuremus, an moderamen salutare spirituum vitalium & animalium iuuemus, an motum turbatum præcaueamus, quæ omnia & singula præstare posse colchicum confidimus. Ita enim saltim qualitatis occultæ, id est, sensibus a priori non obuiæ, nomen deuitare licuerit. Sufficit turpius eiici, quam non admitti etiam hosticam febrim.

Et sic rectius longe fecerimus, quam apud *Camerarium* impostores quosdam plebi sæuiente in peste colchicum pro antidoto vendidisse refertur, quam radicem idem autumno amaram deprehendit. Sed iam innuimus, satius esse ab interno vsu abstinere, licet ab *Amthore* caute in dysenteria maligna se vsum relatum superius sit.

Nec alia probata satis amuleta, ab amoliendo dicta, dari ignotum est, qualem olim iam radicem telephii recentem in hæmorrhoidibus cœcis, dolentibus & extuberantibus, ad *B. Thomam Bartholinum* meminimus, & coniunctim pro sacculo, suffitu, fotu sequentia præscribimus: ℞. *rad. scrophul. teleph. rec. chelid. min. cynogloss.* ã. ℥iii. *herb. verbasc.* mi. *linar. c. tot.* mii. *parid. hyosc.* ã. mß. *fl. verbasc. pap. rh. ocul. pop.* ã. pii. *mastich.* g. *anim.* ã. ʒiß. *croc.* ʒß. Conc. cont. gr. m. D. in Charta. *S. zertheilende Lind-Species.*

Neque opus est selectu vlteriori quoad radicem. Vt-ut enim plures differentiæ & species variæ recenseantur apud *Laurembergium in appar. plantar. de bulbosis*, non

attinet

attinet tamen aliud eligere, quam flore rubro communi, vt diximus, rarius enim eſt album, neque id negligendum.

Relinquimus etiam vnicuique ſuam libertatem in ratiocinando vlterius de modo agendi, an venena magnetice attrahant malignitatem, & ſic auertant, an fermentum peregrinum cohibeant, illigent, imbibant, rarefactioni fixitudinem inferant. Hactenus, an boues veſcantur colchico, vel id ipſum auerſentur, quod videtur, & non nemo certo aſſeruit, reſcire nondum potuimus. Sufficit apud Græcos virus exploratum aſſignari, a Germanis, quod nos iam facimus, virtutem, ſanisſimos non excluſos a periculo, præſeruari tamen poſſe, & ex improuiſo correptos facillime & frequentisſime mori.

Quemadmodum vero ſolemne eſt apud medicos ſpectare ſimplicia & compoſita; ita idem & in venenis & medicamentis valet ac verum eſt. Tale additum tali reddit illud magis tale, vtrobique & hæc ſe inuicem poſſunt illuſtrare quoque apprime. Liceat nobis colchico vti, eoque vt alexipharmaco, idque conferre & combinare ſe inuicem cum alio amuleto, non veneno, ſed bezoardico, vno verbo, PLANTAGINE.

Et hæc itidem experimento nota eſt, alibi quantumuis a nobis iam tacta. Antidotus eſt ſingularis veneni bufonis. Sicuti vero hic locus eſt magis congener & aptisſimus, vno intuitu hæc conferre, & optime nota facere, & cum aliis communicare, quorum intereſt: ita aliunde vix alius id repetierit, cui magis gratum erit hoc loco vna ſtatim fidelia duos, quod aiunt, dealbari parietes.

Vtque

Vtque statim intentio nostra pateſiat & exprimatur, ab aliquot iam annis ſoliti ſumus ſtudio combinare pro amuleto ſymbolico & magis confirmato, probatoque, radicem colchici noſtri & plantaginis maioris, arnogloſſam vocamus, idque ex ſequentibus experimentis.

Enimuero iam a *Deſiderio Eraſmo Roterodamenſi, in Colloquiis notiſſimis*, omnium manibus tritis, *colloqu. de amicitia inſcripto p. m. 426.* Accepi, *inquit*, ab iis, qui ſpectarunt, ſimile diſſidium eſſe araneo cum bufonibus, (ac retulerat intercedere cum ſerpente); ſed bufonem ictum ſibi plantagine mederi. Confirmat hoc fabula, vt vocat, Britannica, de monacho, cui bufo dormienti os obſederat, ab araneo vero poſt tertium ictum interfecto hoſte liberatio contigerit. Vbi in commentario additur, monachum alium ſcilicet huius rei experimentum cum plantagine vidiſſe, & extirpata radicitus herba ſalutari, mortuo bufone, inde compertum habuiſſe, plantaginem contra venena, & venenatorum ictus multum facere.

Alter teſtis oculatus eſt *Ioachimus Tanckius* Med. Doctor & Profeſſor Lipſienſis, qui MDCX. in *præfatione promptuario Alchimiæ præfixa p. 22.* hiſtoriam conſimilem recenſet; *Es trægt ſich einsmahls zu, daß in einem Dorff, ſo nicht gar weit von Leipzig gelegen, ich verreiſet, und wie ich neben denen, ſo bey mir waren, die Kirche beſehen wolte, begiebt ſichs, daß eine groſſe Krœte zu der Kirchthür hüpffen und eilen wolte. Wie ich ſolches geſehen, ſtehen wir ein wenig ſtille anzuſchauen, wo ſie hinaus wolte. Wie ſie nun gleich unter die Kirchthür kommen, læſt ſich eine groſſe Spinne von oben herunter, ſo über der Thür ihre Wohnung angeſchlagen, und ihr Gebæude aufferichtet,*

und

und fæhret geschvvind auff die Krœte, sticht dieselbe, daß sie darüber einen hellen Pfiff thut. Wie der Stich geschehen, fæhrt die Spinne geschvvind in die Hœhe, in ihr Hauß, alsbald læufft die Krœte auff, und geschvvillet, vvendet sich doch um, und kreucht gar unvermœglich zurück, ohngefehr sechs Schritte von der Kirchthür zu einem Krætlein, auff deutsch Wegebreit, Lateinisch plantago *genannt, von den Blættern isset sie, und vvird darauff alsbald gesund, und die Geschvvulst ihres Leibes setzet sich, daß nichts daran zu spüren gevvesen. Sie machet sich zum andernmahl auff und hüpffet vvieder fort zur Kirchthür: vvie sie dahin kompt, læsset sich die Spinne gar geschvvind vvieder herunter, und sticht sie abermahl, sie thut vvieder einen hellen Pfiff, læufft abermahl dick auff, und macht sich vvieder zum vorigen Krætlein Wegebreit. Wie sie abermahl davon gegessen, geneset sie, und vvird gesund. Sie læsset auch zum dritten mahl nicht ab, vvill noch in die Kirche hinein, und hüpffet vvieder stracks zu der Kirchthür. Wie ich diß neben dem* Pastore *und andern Gefæhrten gesehen, schneide und reisse ich das Kraut vveg, und verscharre die Wurzel. Wie nun die Krœte zum drittenmahl in die Thür kompt, ist vvieder die Spinne geschvvind verhanden, und sticht sie, die Krœte thut vvieder einen hellen Pfiff, laufft auff, und eilet zurück zum Kraut Wegebreit; vvie sie aber solches nicht findet, stehet sie stille, laufft sehr dicke auff; thut helle Pfiffe, übervvirfft sich, und stirbt.*

Tertium exemplum laudat *Helmontius*, quod in *Tumulo pestis p. m. 886.* sequentibus verbis exprimit: Enimuero Domina de Rommersvvale Toparcha in Eechoue, no-

bilis, affinis & proba matrona, mihi in candore retulit, se quondam toto pomeridie spectasse duellum araneæ & bufonis. Hic enim, dum se superne ab aranea descendente ictam sentiret, & capite confestim se intumescere: confugit ad herbam, quam lambebat: ac celerrime curatus, detumuit, vnde iteratam pugnam aggressus, iterato quoque ictus fuit in capite, & ad eandem herbam properauit. Idque dum iam tertio accidisset, spectatrix, tædio affecta, plantam cultro excidit, (erat autem plantago angustifolia) dumque eo quarta vice bubo rediret, nec istam herbam reperit, celerrime totus intumuit, & terrore percussus, mox obiit. Hactenus *Helmontius*. Et quidem caussam mortis & exitum bufonis non tam refert in antidoti efficaciam, quam tamen bufo expertus erat, tribus distinctis vicibus ac experimentis, quam in metus & tristitiæ & terroris ideam, conceptam vnice.

Ast hæc ratio vix satiat animum, sciendi auidum, inprimis cum minus concessæ hypothesi innitatur: Rectius forsan statuerimus, acrimoniam veneni araneæ fermentifici, illatam per morsum bufoni, a comesta plantagine infractam, mitigatam & retusam, ne vitalia principia potuerit destruere, sed illa sic illibata mansisse; ductu naturæ occulto, bufoni insinuata.

Seorsim vero vires plantaginis & vsum dictis iungere possumus in peste. Hanc enim vim egregiam plerique experti sunt in lue pestilenti, teste *Ioh. Agricola l. c. medic. herbar. pag. 192.* in qua sæpe tam insigne de se hoc simplex specimen præbuit, quibuscunque administraretur modis, quantum non aliud vllum.

Confirmat idem experimentum *Monauius in Consiliis Crato-*

Cratonis a Scholzio collectis, Epistol. 248. fol. m. 463: vbi a Chirurgo aulico Seniore Cæsareo arcani loco secum communicatum refert, se in multis pestilentialibus constitutionibus fuisse, & sua manu infectos plurimos tractasse, semper tamen a contagione immunem permansisse, quod secum gestauerit radicem plantaginis maioris, sacculo inclusam, & cum filo regioni cordis adaptatam. Vt res celetur, pulueris lauendulæ aliquid admiscere solitum, & hinc inde distribuere. Ex quo idem repetit *Camerarius Sylloge memorabilium, Cent. 3. Hist. 34. p. 137.*

His itaque experimentis & rationibus sufficientibus inducti statuimus, ante aliquot iam annos iungere has duas radices, & combinatas appendere pro eodem scopo. Indidimus quoque nomen remedio: arcanum duplicatum catholicum, seu alexipharmacum, quod iam nominauimus, sed studio repetimus, pestis, febrium ardentium, malignarum, variolarum, morbillorum, purpuræ, simplicis, puerperarum, dysenteriæ, & similium; ita vt vel non corripiant ægros, vel minori copia, minori molestia & periculo: etiamsi etiam renuant ipsamet medicamenta alia ordinaria, quod sæpius obseruauimus.

In Arthritide laborantibus Colchici radicem vtilem esse confirmat Raius, ex *Trago*, & se aliqua ex parte expertum, sed tum, cum forinsecus imponitur, *Histor. Plantar. l. 21. c. 13. p. 1172.*

Nec dubitauimus publicitus vniuerso cum orbe idem iam communicare, pro cuiusuis hominis vsu vniuersali, & indiuiduali, citra vllum lucrum priuatum. Præcipue vero in gloriam diuini nominis, qui herbarum hunc vsum incognitum, pro summa & infinita sua misericordia & sapien-

tia, condidit, pro quo æternas infinitasque eidem agimus & debemus gratias. Præſentem monſtrat quælibet herba DEVM.

Duo ad vitam longam ſunt neceſſaria vnicuique homini, præter preces, numini ſupremo deuotas, & præcipue magnatibus ipſis: PRIMVM DIÆTA BONA, vitando noxia, & moderationem cordi habendo in rebus dictis ſex non naturalibus: aere, cibo & potu, ſomno & vigiliis, motu & quiete, excretis & retentis, & animi pathematibus. DEINDE præſeruando corpus a febribus, præſertim continuis.

Hæc vero præſeruatio, bono cum DEO, eiusque benedictione, vnice conſiſtit & obtineri poteſt in arcano hoc laudato, & a nobis nemini amplius inuiſo vel occultato, duplicato catholico, qui vnicuique animitus apprecamur benedictionem diuinam.

SOLI DEO GLORIA!

